

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 255/2025-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 38Up/1572/2023 z 12. februára 2025 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
2. Návrhu na prerušenie konania a predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením okresného súdu o zmene výroku o výške trov konania označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd konanie prerušil a obrátil sa na Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) s prejudiciálnou otázkou.

2. V spore vedenom na okresnom súde sa žalobkyňa [REDAKOVANÉ] v audiovízii domáhala od sťažovateľa zaplata 4 644 eur ako odmeny za používanie audiovizuálnych záznamov audiovizuálnych diel v káblovej retransmisii, ku ktorým vykonáva kolektívnu správu. Okresný súd vydal platobný rozkaz sp. zn. 38Up/1572/2023 z 18. októbra 2023, proti ktorému podal sťažovateľ odpor. Žalobkyňa vzala návrh na vydanie platobného rozkazu späť, na čo okresný súd uznesením z 26. septembra 2024 konanie zastavil a sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Okresný súd konajúci vyšším súdnym úradníkom uznesením z 12. decembra 2024 rozhodol o výške náhrady trov konania, 416,47 eur. Pri určení odmeny advokáta vychádzal z hodnoty sporu 4 644 eur. Proti tomuto uzneseniu žalobkyňa podala sťažnosť z dôvodu nesprávneho určenia základnej sadzby tarifnej odmeny a navrhla priznať výšku trov konania v súlade s § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v znení účinnom do 31. decembra 2023, podľa ktorého vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy.

4. Napadnutým uznesením okresný súd zmenil výrok uznesenia vyššieho súdneho úradníka tak, že žalobkyňa je povinná zaplatiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 177,43 eur. Vzhľadom na použitú formuláciu „*vo veciach týkajúcich sa práv duševného vlastníctva*“ sa priklonil k názoru, že predmetný spor sa týka ochrany práv súvisiacich s autorským právom, ide o nárok na úhradu odmeny vyplývajúcej pre autorov z práva duševného vlastníctva, prednostne sa preto uplatní *lex specialis* (§ 10 ods. 8 vyhlášky). K argumentácii sťažovateľa, že by malo ísť iba o okruh osobnostných, nie majetkových práv, uviedol, že to z predmetného ustanovenia nevyplýva, naopak, je formulované tak, že pokrýva bližšie nešpecifikovaný okruh všetkých práv týkajúcich sa duševného vlastníctva.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že okresný súd postupoval v rozpore s obsahom a účelom § 10 ods. 8 vyhlášky, čím poprel jej význam a zmysel. Zmysel a účel tohto ustanovenia sťažovateľ vzhlíada v tom, aby sa odlišne stanovila výška tarifnej hodnoty sporu o osobnostných právach, keďže pri nich nie je možné jasne určiť hodnotu sporu. Nie takého majetkového sporu, ktorého predmetom je klasická peňažná presne vyčíslená pohľadávka (ktorá nemá povahu nemajetkovej ujmy) a zároveň predmetom konania nie sú zdržovacie ani reštitučné nároky. Uvedené vyplýva zo znenia § 10 ods. 8 vyhlášky a v ňom použitého rozlišovacieho kritéria pre použitie konkrétneho variantu – či sa žiada alebo nežiada náhrada nemajetkovej ujmy. Sťažovateľ preto zotrváva na názore, že ak je predmetom konania klasická peňažná pohľadávka, aplikuje sa všeobecný § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky a nie osobitné pravidlo uvedené v § 10 ods. 8 vyhlášky. Žalobkyňa vykonáva kolektívnu správu výlučne majetkových práv autorov a iných nositeľov práv k dielam. Naopak, osobnostné práva autorov nie sú predmetom kolektívnej správy.

6. Svojoľný výklad a aplikácia dotknutej právnej úpravy vedúce k obmedzeniu nároku na náhradu trov právneho zastúpenia na neprimerane malú sumu, trojnásobne nižšiu než tarifa určená podľa hodnoty sporu, predstavuje zároveň aj zásah do práva Európskej únie, konkrétne čl. 14 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva (ďalej len „smernica“), podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby dostatočné a primerané trovy konania a iné výdavky, ktoré vynaložila úspešná strana, vo všeobecnosti znášala neúspešná strana, pokiaľ to umožňuje spravodlivosť. Sťažovateľ v tejto súvislosti navrhuje,

aby ústavný súd prerušil konanie a obrátil sa na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou, či sa má čl. 14 smernice vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá obmedzuje nárok na náhradu trov konania úspešnej strany v konaní na mieru, ktorá je niekoľkonásobne nižšia než minimálna bežná odmena advokátov uplatňovaná v konaniach o zaplatenie peňažných pohľadávok v rovnakej výške, ktoré nemá pôvod v práve duševného vlastníctva. Závažnosť dopadu napadnutého výkladu na samotné základné právo na právnu pomoc je zdôraznená tým, že v autorskoprávnych sporoch musí byť strana zastúpená advokátom (§ 90 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu označených práv:

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietaný ústavne neudržateľný výklad § 10 ods. 8 vyhlášky okresným súdom, ktorý predmetné ustanovenie aplikoval pri určení výšky náhrady trov konania aj v spore o úhradu klasickej pohľadávky (nie osobnostného práva) vyplývajúcej z práva duševného vlastníctva, navyše v rozpore s čl. 14 smernice.

8. Ústavný súd už opakovane vyslovil, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. Preto k problematike nákladov konania (vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej) pristupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (porov. napr. I. ÚS 60/2025, I. ÚS 355/2022, II. ÚS 398/2024, III. ÚS 546/2023).

9. Vo svojej rozhodovacej činnosti už ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnené ústavné sťažnosti namietajúce určenie základnej sadzby tarifnej odmeny podľa § 10 ods. 8 vyhlášky z hodnoty veci 1000 eur, nie podľa konkrétnej výšky žalovaného bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo na základe neoprávneného zásahu do autorských práv, podané (na rozdiel od prerokovanej veci) žalobcom – organizáciou kolektívnej správy – podľa § 144 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov (pozri II. ÚS 398/2024, III. ÚS 546/2023). V týchto uzneseniach zotrval na právnom názore vyjadrenom už v uznesení sp. zn. I. ÚS 355/2022 zo 14. júna 2022, keďže aj vo veci v ňom posudzovanej išlo o majetkový nárok (na náhradu škody vo výške neoprávneného obohatenia) z titulu porušenia autorského práva.

10. V citovanom uznesení bol ústavný súd toho názoru, že ide o jedno z možných a ústavne akceptovateľných riešení uvedenej procesnej situácie v konaní pred všeobecným súdom o náhrade trov konania, do ktorej za týchto okolností ústavný súd nemá dôvod vstupovať. Nevylúčil, že okresný súd mohol uplatniť aj iný prístup k interpretácii relevantných ustanovení vyhlášky, avšak v okolnostiach danej veci nemožno striktno uzavrieť, že by ním zvolený postup vyústil do protiústavnosti, resp. nespravodlivosti napadnutého uznesenia, keďže ide o dielčie konanie o trovách, ktoré je v podstate druhotným aspektom konania a v rámci ktorého bola sťažovateľke v konečnom dôsledku náhrada trov konania priznaná.

11. Ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 398/2024-16 z 10. septembra 2024 zohľadnil aj skutočnosť, že občianskoprávne grémium okresného súdu (rovnakého ako v prerokúvanej veci, pozn.) prijalo stanovisko o zjednotení rozhodovacej praxe tak, aby v sporoch týkajúcich sa kolektívnej správy autorských práv sa pri určovaní výšky trov uplatňoval § 10 ods. 8 vyhlášky. Pripomenul, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré sa podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zveruje primárne Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. V tejto súvislosti upriamil pozornosť práve na skutočnosť, že nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona o súdoch dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií [§ 15 ods. 3 písm. a) zákona o súdoch, pozn.].

12. V okolnostiach prerokúvanej veci ústavný súd uprednostnil princíp právnej istoty, keďže táto požiadavka platí v plnej miere aj pre ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti a premieta sa do viazanosti ústavného súdu svojou predchádzajúcou judikatúrou (porov. Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck. 2020, s. 66 a nasl.) (porov. I. ÚS 22/2024), a zotrval na prístupe zhmotnenom vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti.

13. Sťažovateľ v prerokúvanej veci spája s napadnutým uznesením okresného súdu aj porušenie práva Európskej únie, konkrétne porušenie čl. 14 smernice. Prílohou ústavnej sťažnosti je aj vyjadrenie sťažovateľa k sťažnosti žalobkyne proti uzneseniu o výške náhrady trov konania, v ktorom obdobná argumentácia týkajúca sa porušenia Európskeho práva absentuje.

14. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu pritom vyplýva, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (porov. II. ÚS 232/2022, I. ÚS 18/2025, I. ÚS 466/2024, resp. IV. ÚS 588/2023 publikované v ZNaU pod č. 90/2023).

15. Aké právne prostriedky nápravy musí sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti využiť, ústavný súd posudzuje vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti každého prípadu. V otázke posúdenia, či vyjadrenie k sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania je možné považovať za účinný právny prostriedok, ústavný súd poukázal na to, že dostupnosť právneho prostriedku nápravy znamená, že na jeho uplatnenie je oprávnený priamo dotknutý subjekt, ktorý sa domáha ochrany svojich práv, a s jeho uplatnením je spojená povinnosť príslušného orgánu verejnej moci vo veci konať a rozhodnúť. Právny prostriedok nápravy možno považovať za účinný, ak orgán verejnej moci, ktorý je príslušný o ňom konať a rozhodnúť, disponuje dostatočnou kompetenciou, ktorá mu z hľadiska rozsahu prieskumu umožní vysporiadať sa s podstatou relevantných skutkových tvrdení a právnej argumentácie dotknutého subjektu domáhajúceho sa ochrany svojich práv a z hľadiska mocenských oprávnení zverených štátom disponuje tento orgán verejnej moci primeranou právomocou na poskytnutie dostatočnej a účinnej nápravy zisteného porušenia práv dotknutého subjektu. (Babják, M. in: Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 323 – 340.) (porov. II. ÚS 232/2022).

16. Neuplatnenie uplatniteľnej námietky spôsobom, na ktorý by všeobecný súd alebo iný orgán musel reagovať s možnosťou relevantnej korekcie, a oproti tomu jej uplatnenie až ako námietky

v ústavnej sťažnosti je procesne diskvalifikačné s konzekvenciou legálne definovanou tak, že ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietne pre jej neprípustnosť.

17. Ústavný súd tak dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnené sťažnostné námietky nie sú dôvodné, preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti, resp. v časti z dôvodu jej neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku tohto uznesenia).

18. Z dôvodu procesnej ekonómie ústavný súd nevyzýval sťažovateľa na odstránenie nedostatku zákonnej náležitosti ústavnej sťažnosti, konkrétne neuvedenie dátumu narodenia sťažovateľa podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde, keďže ide o fyzickú osobu.

III.2. K návrhu sťažovateľa na zahájenie konania o predbežnej otázke podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie:

19. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd v prípade potreby svoje konanie prerušil a predložil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku vymedzenú v bode 6 tohto uznesenia (v zmysle § 61 ods. 1 zákona o ústavnom súde). V prvom rade je potrebné uviesť, že námietka interpretácie čl. 14 smernice v rozpore s právom Európskej únie sa prvýkrát objavila až v ústavnej sťažnosti. Uvedenú výhradu neuplatnil v konaní pred všeobecnými súdmi, pričom ani netvrdil, že by mu v tom niečo bránilo (porov. IV. ÚS 329/2024).

20. V prípade, ak vznikne otázka vo veci výkladu či platnosti ustanovení práva Európskej únie v rámci konania vedeného vnútroštátnym súdom poslednej inštancie, ktorého rozhodnutie nie je napadnuteľné opravnými prostriedkami vnútroštátneho práva, má takýto súd podľa čl. 267 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie povinnosť obrátiť sa na Súdny dvor s výnimkou splnenia niektorého alebo viacerých predpokladov definovaných v rozsudku CILFIT [C-283/81, Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministri of Health, (1982), EU:C:1982:335]: a) ak by odpoveď na prejudiciálnu otázku nemala žiadny význam pre vytvorenie právneho základu na rozhodnutie vo veci samej, b) ak ide o otázku, ktorá bola v skutkovo a právne podobnom prípade vyriešená Súdnym dvorom, alebo o právnu otázku, ktorá sa vyriešila v judikatúre Súdneho dvora bez zreteľa na to, v akých konaniach bola predložená (princíp „*acte éclairé*“), c) ak je výklad práva Európskej únie taký jasný, že nevznikajú žiadne rozumné pochybnosti o výsledku (princíp „*acte clair*“ porov. rozsudok Súdneho dvora zo 6. 10. 2021, C-561/19, Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi a Catania Multiservizi, bod 33) (porov. IV. ÚS 329/2024).

21. Ústavný súd zastáva názor, že ani prípadné zodpovedanie sťažovateľom navrhnutých otázok by nemalo na jeho vec objektívny dosah. Vo svojej argumentácii sťažovateľ ako žalovaný, resp. „porušovateľ práv duševného vlastníctva“ opomína fakt, že z čl. 1 v spojení s čl. 4 a recitálom 18 smernice o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva vyplýva, že osoby oprávnené vyžadovať opatrenia, postupy a prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie vymožitelnosti práv duševného (a priemyselného) vlastníctva sú práve vlastníci týchto práv, osoby oprávnené využívať tieto práva, organizácie kolektívnej správy, subjekty, ktoré sa profesionálne zaoberajú obhajobou a sú obvykle uznávané ako subjekty, ktoré majú právo zastupovať vlastníkov týchto práv. Pritom aj sám sťažovateľ formuloval svoju argumentáciu tak, že „*súd ustanovenie čl. 14 smernice, slúžiace*

na zabezpečenie reálnej ochrany nositeľov práv duševného vlastníctva a reálnej vynútiteľnosti ich práv na súde, aplikoval a vyložil svojvoľne tak, že ho uplatnil v prospech porušovateľa práva duševného vlastníctva“.

22. Navyše, ústavný súd už aj v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 398/2024 nevyhovel návrhu na predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru okrem iného aj z dôvodu, že medzičasom došlo aj k novelizácii § 10 ods. 8 vyhlášky. Vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 391/2023 Z. z. sa § 10 doplnil o ods. 9, podľa ktorého vo veciach ochrany osobných údajov, vo veciach týkajúcich sa nekalého súťažného konania, vo veciach týkajúcich sa ohrozenia alebo porušenia práva na obchodné tajomstvo alebo vo veciach ochrany práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou 5 000 eur.

23. Ústavný súd preto nenašiel dôvod na začatie konania o prejudiciálnej otázke podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a nevyhovel návrhu sťažovateľa na prerušenie konania a predloženie prejudiciálnej otázky (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. apríla 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu